

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «МУЛЬТИМОДАЛЬНИЙ ПІДХІД» У МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗДОБУВАЧАМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

DEFINING THE ESSENCE OF THE CONCEPT "MULTIMODAL APPROACH" IN THE METHODOLOGY OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES TO HIGHER EDUCATION STUDENTS IN THE FIELD OF PHYSICAL CULTURE AND SPORT

Стаття досліджує сутність мультимодального підходу у викладанні іноземних мов здобувачам вищої освіти галузі фізичної культури та спорту. Стило окреслено теоретичні засади та виявлено практичну значущість інтеграції мультимодальності в освітній процес. Встановлено, що мультимодальний підхід сприяє підвищенню комунікативної компетентності, розвитку критичного мислення та дозволяє адаптувати навчальні матеріали до специфічних потреб здобувачів спортивного профілю. Особливу увагу приділено взаємодії вербальних і невербальних модальностей, зокрема жесту, руху, міміки та візуальної репрезентації, які суттєво впливають на розуміння та продукування іншомовних повідомлень.

У статті також розглядається дидактична цінність аудіовізуальних ресурсів, а саме інструкційних відео, інтерактивних симуляцій, цифрових платформ та спортивного медіаконтенту, що розширює доступ здобувачів до автентичного мовленнєвого матеріалу. Наведено аргументи до твердження, що мультимодальність сприяє контекстуалізації навчальних завдань, робить їх більш релевантними та відповідними професійним ситуаціям у сфері фізичної культури і спорту. Додатково досліджується інтеграція інтерактивних технологій як от віртуальних середовищ, мобільних додатків, гейміфікації завдань та спільних цифрових інструментів, які підвищують зацікавленість здобувачів і підтримують різноманітні стилі навчання.

Аналіз демонструє, що мультимодальний підхід посилює когнітивну обробку інформації здобувачами шляхом поєднання кількох каналів її сприйняття й відтворення. Такий підхід сприяє глибшому засвоєнню, покращенню запам'ятовування мовного матеріалу та стимулює активну участь у навчальних активностях. У статті запропоновано ефективні педагогічні стратегії, зокрема керовані мультимодальні презентації, навчання на основі завдань із візуальними стимулами, сценарні усні вправи та рефлексивний аналіз мультимодальної спортивної комунікації. Загалом мультимодальний підхід представлено як динамічну методичну рамку, що значно підвищує ефективність викладання іноземної мови для здобувачів спортивної галузі шляхом інтеграції різних ресурсів і сучасних технологічних засобів.

Ключові слова: мультимодальний підхід, викладання іноземних мов, фізична культура і спорт, комунікативна компетентність,

аудіовізуальні технології, цифрове навчання, невербальна комунікація, інтерактивні методи.

The article examines the essence of the multimodal approach in teaching foreign languages to students majoring in Physical Culture and Sport. The study outlines theoretical foundations and highlights the practical significance of integrating multimodality into the educational process. It is emphasized that the multimodal approach enhances communicative competence, supports critical thinking development, and enables the adaptation of instructional materials to the specific needs of students involved in sports-related fields. Particular attention is paid to the interaction of verbal and non-verbal modes, including gesture, movement, facial expression, and visual representation, which significantly influence the comprehension and production of foreign-language messages. The article also discusses the pedagogical value of audiovisual resources, such as instructional videos, interactive simulations, digital platforms, and sports-themed media content, which expand students' exposure to authentic linguistic input. It is argued that multimodality contributes to the contextualisation of learning tasks, making them more relevant and aligned with professional situations in the domain of Physical Culture and Sport. Furthermore, the study examines the integration of interactive technologies like virtual environments, mobile applications, gamified tasks, and collaborative digital tools that facilitate learner engagement and support diverse learning styles. The analysis demonstrates that the multimodal approach strengthens students' cognitive processing by combining multiple channels for receiving and producing information. This approach fosters deeper understanding, improves retention of language material, and encourages active participation in classroom activities. The article highlights effective pedagogical strategies, including guided multimodal presentation, task-based learning with visual stimuli, scenario-based speaking tasks, and reflective analysis of multimodal sports communication. Overall, the multimodal approach is presented as a dynamic methodological framework that significantly increases the effectiveness of foreign-language instruction for students of Physical Culture and Sport by integrating diverse resources and modern technological tools.

Key words: multimodal approach, foreign-language teaching, Physical Culture and Sport, communicative competence, audiovisual technologies, digital learning, non-verbal communication, interactive methods.

УДК 378:371.3
DOI <https://doi.org/10.32782/ip/89.6>
Стаття поширюється на умовах
ліцензії CC BY 4.0

Ірхіна Ю.В.,
orcid.org/0000-0002-9884-4732
канд. пед. наук,
доцент кафедри германських і східних
мов та методики їх навчання
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
університет імені К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми у загальному вигляді
та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток сучасної освіти, оновлення її стандартів, підвищення якості підготовки

фахівців дедалі все більше спрямовані на впровадження інноваційних методів навчання, які не лише відповідають індивідуальним потребам здобувачів, а й сприяють глибшому та стійкішому

засвоєнню знань. Особливої актуальності це набуває у сфері фізичної культури і спорту, де вивчення іноземних мов має свою специфіку. Зокрема, це стосується необхідності опанування професійної термінології та формування навичок ефективної комунікації в міжнародному спортивному середовищі. У цьому контексті перспективним є застосування мультимодального підходу, який передбачає інтеграцію різних каналів сприйняття інформації (зорового, слухового, кінестетичного) для створення цілісного навчального досвіду.

Мультимодальне навчання базується на поєднанні вербальних і невербальних засобів комунікації, що дозволяє активізувати різні когнітивні механізми. Дослідження показують, що використання візуальних матеріалів, аудіо- та відеозаписів, інтерактивних вправ і фізичної активності сприяє підвищенню мотивації, покращенню розуміння та довготривалому запам'ятовуванню мовного матеріалу. Наприклад, у нещодавньому дослідженні, опублікованому в журналі *Frontiers in Psychology*, доведено, що поєднання фізичних вправ і моторної уяви під час вивчення англійської мови позитивно впливає на рівень засвоєння лексики, точність виконання завдань і загальне задоволення від навчання серед підлітків [4, с. 200]. Інше дослідження, проведене в США, підтверджує ефективність мультимодального підходу для білінгвальних учнів, особливо завдяки використанню візуальних підказок, ігор та кінестетичних активностей [5, с. 34].

У сфері фізичної культури та спорту мультимодальний підхід дозволяє адаптувати навчальний процес до динамічної природи рухової діяльності, що, у поєднанні мовного контенту з фізичними вправами, рольовими іграми та візуальними демонстраціями створює умови для природного засвоєння іноземної мови в контексті дії і є особливо ефективним для здобувачів, які навчаються через практику, отже диктує необхідність визначення сутності мультимодального підходу у викладанні іноземних мов здобувачам вищої освіти галузі фізичної культури та спорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мультимодальність у викладанні іноземних мов, це відносно новий методичний підхід, що базується на одночасному використанні кількох каналів сприйняття інформації, в саме візуального, аудіального, кінестетичного та тактильного. [3, с. 153] Така інтеграція сприяє активізації когнітивних процесів, покращенню розуміння складних мовних конструкцій та формуванню стійких асоціативних зв'язків. Згідно з дослідженнями G. Kress і T. Van Leeuwen, мультимодальне навчання дозволяє студентам краще орієнтуватися в контекстах, де мова поєднується з візуальними та соціальними елементами, що особливо важливо для розвитку комунікативної компетентності у професійних сферах [6, с. 93].

У сучасному освітньому просторі мультимодальний підхід дедалі частіше поєднується з цифровими технологіями. Це включає використання мультимедійних презентацій, відеоуроків, інтерактивних платформ, а також мобільних додатків, що адаптуються до індивідуальних потреб здобувачів. Наприклад, інтеграція відеоматеріалів у процес навчання іноземної мови дозволяє не лише демонструвати мовні конструкції в контексті, а й активізувати емоційне сприйняття, що сприяє глибшому запам'ятовуванню. Jewitt зазначає, що мультимодальність у навчанні є не просто поєднанням медіа, а й способом створення нових сенсів через взаємодію різних модальностей [7, с. 218].

В українському контексті мультимодальний підхід також набуває популярності. Методичні рекомендації МОН України на 2023/2024 навчальний рік акцентують увагу на необхідності використання інтегрованих освітніх технологій, зокрема мультимедійних засобів, для формування ключових компетентностей учнів, включно з мовною та цифровою грамотністю. У публікації Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна розглядаються моделі мовного навчання іноземних здобувачів освіти, де мультимодальність виступає як засіб адаптації до різних культурних і освітніх контекстів, що особливо актуально для міжнародного середовища [2, с. 137].

Крім того, мультимодальне навчання сприяє міждисциплінарній комунікації, що є важливим у сферах, де мова поєднується з іншими видами діяльності, наприклад, у фізичній культурі, спорті, мистецтві. Поєднання мовного контенту з руховими активностями, рольовими іграми та візуальними демонстраціями створює умови для природного засвоєння мови в контексті дії. Такий підхід дозволяє враховувати не лише когнітивні, а й емоційні та соціальні аспекти навчання, що відповідає сучасним вимогам до компетентної освіти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Професійна діяльність спортсменів, тренерів, інструкторів та фахівців галузі характеризується інтенсивною невербальною комунікацією, складними руховими діями, високим рівнем інтеракції в команді, використанню зорових та тілесно-кінестетичних сигналів. Вивчення іноземної мови, відірване від цього професійного контексту, перестає бути ефективним, адже не формує реальних комунікативних умінь для практичної діяльності.

Тому мультимодальність у навчанні іноземних мов для здобувачів спортивних спеціальностей дозволяє максимально наблизити навчальні ситуації до реальних умов професійної комунікації: під час тренувального процесу, суддівства, міжнародних змагань, пресконференцій, спортивного менеджменту, коучингу та міжкультурної взаємодії. Такий підхід сприяє розвитку не лише мовленнєвих

компетентностей, а й комплексної мультимодальної грамотності у вигляді уміння інтерпретувати, комбінувати та застосовувати різні види інформації.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Таким чином, здається необхідним визначення сутності мультимодального підходу у викладанні іноземних мов здобувачам вищої освіти галузі фізичної культури та спорту, оскільки створення нової стратегії освіти вимагає нових сучасних рішень. Метою статті є визначення сутності мультимодального підходу у викладанні іноземних мов, що може стати основою створення курсу іноземної мови для здобувачів вищої освіти галузі фізичної культури та спорту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мультимодальність як наукове поняття сформулювалася на перетині лінгвістики, когнітивної психології, семіотики, соціокультурної теорії навчання та сучасної педагогіки. У своєму широкому розумінні мультимодальність передбачає, що комунікація не обмежується суто мовним каналом, а включає всі можливі типи активностей, що беруть участь у створенні значення. Модальність у цьому контексті розглядається як спосіб відтворення інформації, що має власні характеристики, цілі та можливості впливу на сприйняття іноземної мови.

У сучасній педагогічній теорії мультимодальний підхід базується на наступних положеннях:

- багатоканальність комунікації, адже інформація сприймається та інтерпретується не лише через мову, а й через візуальні образи, рухи, жести, інтонацію, просторові взаємодії;

- зростання ефективності навчання при задіяності кількох модальностей одночасно, що підтверджено когнітивною теорією подвійного кодування, а також концепцією множинного інтелекту Говарда Гарднера;

- мультимодальність у спрянні розвитку критичного мислення, а саме навчання аналізувати, порівнювати та інтерпретувати різні типи інформації;

- індивідуалізація навчання, оскільки кожен здобувач має домінуючі канали сприйняття (візуальні, аудіальні або кінестетичні).

Як зазначалось в наших попередніх дослідженнях, мультимодальність дозволяє створити навчальне середовище, яке відповідає специфіці професійної підготовки здобувачів спортивної галузі, забезпечуючи розвиток не лише мовлення, а й комунікативно-мультимодальних навичок. Такий підхід дає змогу адаптувати зміст викладання іноземної мови до реальних професійних потреб здобувачів, використовуючи різні канали сприйняття інформації та цілі навчання.

Для викладання іноземних мов здобувачам вищої освіти спортивних спеціальностей мультимодальний підхід передбачає реалізацію низки педагогічних принципів, а саме:

- інтеграція різних модальностей, що означає пропорційність зростання ефективності мультимодального підходу при паралельному або послідовному використанні слухової модальності (аудіо-записи, тренерські інструкції, ритмічні вправи); візуальної модальності (відеоматеріали, фотоаналіз техніки, інфографіка); кінестетичної модальності (виконання рухів під мовний супровід); текстової модальності (опрацювання інструкцій, описів, статей); соціальної модальності (командна взаємодія, кооперативні завдання). Все вищезазначене сприяє формуванню повноцінної іншомовної комунікативної компетентності, не лише лінгвістичної, а й соціокультурної, дискурсивної, стратегічної.

- контекстуалізація навчання, за умови якої професійний контекст має бути максимально наближений до майбутньої діяльності студента (коментування змагань, ведення тренувального процесу, аналіз спортивних ситуацій, участь у пресконференціях, робота зі спортивними інструкціями, команда-комунікація під час ігор), що дозволяє уникнути формалізму й забезпечує глибоку практичну релевантність.

- використання цифрових технологій, оскільки мультимодальність невіддільна від цифрових платформ, як-то інтерактивні сайти та мобільні додатки, сервіси для відеоаналізу техніки, віртуальні тренажери, інструменти доповненої реальності, створення мультимедійних проєктів, а цифрова гнучкість мотивує здобувачів і робить навчання мобільним та індивідуалізованим.

- формування мультимодальної комунікативної компетентності, як здатність не лише розуміти мовлення, а й інтерпретувати жести й міміку, працювати з відео- і фотоматеріалами, розуміти спортивні схеми, графіки, сигнали, продукувати повідомлення з урахуванням невербальних компонентів.

З огляду на вищезазначене, стає очевидним, що комунікація у спортивній галузі має ряд характеристик, які формують особливі вимоги до навчання іноземної мови, а саме швидкість реагування (на полі, тренуванні або при суддівстві рішення приймаються миттєво, тому мовлення має бути максимально автоматизованим), надання переваги невербальним засобам (спортсмени часто спілкуються через сигнали, погляд, позу, рух руки), висока емоційність (результати змагань, спортивні конфлікти, перемоги й поразки формують емоційні піки, у яких мовлення має залишатися контрольованим), командна взаємодія (важлива координація дій, взаєморозуміння й швидка передача інформації), міжнародний характер спорту (міжкультурна комунікація як невід'ємний елемент професії).

Як зазначає Стрига Е.В., «мультимодальність у викладанні іноземних мов сприяє формуванню здатності до міжкультурної комунікації в умовах професійної мобільності» [1, с.25]. Для майбутніх тренерів, менеджерів та викладачів фізичної

культури це означає готовність до роботи на міжнародних спортивних аренах, участі у міжнародних програмах та інтеграції до світових професійних спільнот.

Таким чином, сутність мультимодального підходу у викладанні іноземних мов складається з поєднання різних каналів сприйняття та форм презентації інформації. Як приклади реалізації мультимодального підходу, можна виокремити відеоаналіз спортивних подій, рольові ігри, створення мультимедійних проєктів кінестетичні вправи з мовним супроводом, що сприяє формуванню автоматизованих мовленнєвих реакцій, проєктна діяльність тощо.

Завдяки саме мультимодальному підходу здобувачі вищої освіти отримують підвищення мотивації, адже завдання динамічні, практичні, наближені до життя; розвиток критичного мислення, формування міжкультурної компетентності, завдяки автентичним матеріалам та реальним професійним ситуаціям, адаптацію до індивідуальних стилів навчання та підготовку до реальних комунікативних умов в міжнародному спортивному середовищі.

Висновки. Сутність мультимодального підходу у викладанні іноземних мов здобувачам спортивної галузі полягає в поєднанні різних каналів сприйняття та форм презентації інформації, що забезпечує комплексний розвиток професійної іншомовної комунікативної компетентності. Мультимодальна інтеграція дозволяє адаптувати навчальний процес до специфіки спортивної діяльності, активізувати домінуючі види інтелекту здобувачів, підвищити їхню мотивацію та сформувати готовність до міжкультурної комунікації в умовах сучасного глобалізованого спортивного простору. Подальші

дослідження передбачають поглиблене вивчення принципів мультимодального підходу у викладанні іноземних мов з метою потенційного створення курсу іноземної мови для здобувачів вищої освіти галузі фізичної культури та спорту

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Стрига Е. В. Особливості використання мультимодального підходу у викладанні германських і східних мов для здобувачів вищої освіти. *Актуальні проблеми гуманітарних наук*. Дрогобич, 2025. Вип. 85, том 3. С. 269–275.
2. Тростинська О.А., Гребенщикова О.В., Тітаренко О.А. Моделі мовного навчання іноземних здобувачів вищої освіти в Україні. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі: міжпредметні зв'язки* : збірник наукових праць. Харків, 2023. Вип. 42. С. 135–153.
3. Черкасова Т. А., Курінний О. В. Інноваційні методи вивчення іноземних мов: комп'ютерні та мультимедійні технології. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 21. 2020. С. 44–49.
4. Wu Y., Dang X., Qiao L., Li A., Zhang H., He J. Enhancing English language acquisition through physical education and motor imagery: assessing enjoyment, English retention, and skill accuracy in adolescent learners. *Frontiers in Psychology*, 2025. Vol. 16. P.223-227.
5. Martin, Wilson. The Role of Multimodal Learning in Enhancing Language Acquisition for Bilingual Learners. *Emerging Education Research*. 2024. Vol. 2. P. 111–120.
6. Kress G., Van Leeuwen T. Reading Images: The Grammar of Visual Design. *Journal of Foreign Studies*. London: Routledge, 2020. Vol.33, No. 6 P. 164–168.
7. Jewitt C. Multimodality and Meaning: Exploring the World of Communication. *Research Methods in Linguistics: Second Edition*. *Bloomsbury Academic*. P. 325–331.

Дата першого надходження рукопису до видання: 17.11.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 08.12.2025
Дата публікації: 30.12.2025